01/06/2023

Λαρίσης Ιερώνυμος: Ηχηρό μήνυμα για τον «αποχριστιανισμό» του Δικαίου η αναγόρευσή του σε Επίτιμο Διδάκτορα του ΕΚΠΑ

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Λαρίσης και Τυρνάβου

Παρουσία του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαΐου η τελετή αναγόρευσης του Μητροπολίτη Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ιερωνύμου σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκειολογίας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, παρουσία Αρχιερέων, Ακαδημαϊκών, φοιτητών της Θεολογίας, κλήρου και λαού, στην μεγάλη αίθουσα του Πανεπιστημίου.

Το ope.gr κάλυψε αναλυτικά την αναγόρευση του Μητροπολίτη Λαρίσης σε Επίτιμο Διδάκτορα. Διαβάστε αναλυτικά ΕΔΩ.

Στην ομιλία του αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στην προεκλογική περίοδο: *"Στην εποχή μας, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή* ***καλλιεργείται η διάθεση κατάργησης και ανατροπής ορίων, όρων και αρχών****, ακόμη και σε αυτοκαταστροφικά πλαίσια, με φοβερά επιθετικό και αντιδιαλακτικό πνεύμα, καθώς και με έκδηλη την πρόθεση εκμηδένισης και καταστροφής του όποιου άλλου. Ο διάλογος γίνεται μαρτύριο, καθώς εκφυλίζεται σε παράλληλους μονολόγους των όποιων εμπλεκομένων, χωρίς διάθεση συνάντησης, παρά μόνον υπερίσχυσης.*

Η πρόσφατη ***προεκλογική περίοδος*** *νομίζω, αποδεικνύει επαρκώς τα λεγόμενα. Κι αυτό πολλές φορές επηρεάζει και τον εκκλησιαστικό χώρο, με την ανάπτυξη ξύλινου πολωτικού λόγου και την πλειοδοσία στην έλλειψη αλληλοσεβασμού, έστω και ως μεμονωμένες συμπεριφορές. Εμείς όμως, ως Εκκλησία, όπως προσφυώς δήλωσε προσφάτως ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμος, πορευόμαστε! Πορευόμαστε στην προοπτική της Βασιλείας των Ουρανών!".*

Ακόμη, ο Σεβασμιώτατος μίλησε για τον σταδιακό «αποχριστιανισμό» του δικαίου: *"Τέτοιου μάλιστα, ώστε πέρα από το προφανές του* ***σταδιακού «αποχριστιανισμού» του δικαίου****, να είναι αμφίβολο για το ποιες είναι οι γενικές ηθικές ή ιδεολογικές αρχές που διέπουν την κατεύθυνση της κοινωνίας και τη θέσπιση νομοθεσίας. Παράλληλα μέσα από ένα* ***συνδυασμό προκαταλήψεων, έλλειψης ενημέρωσης και παραποίησης της αλήθειας ακυρώνεται πολλές φορές ο εκκλησιαστικός λόγος πριν καν διατυπωθεί.*** *Πως απαντάμε σε όλα*

αυτά, ιδίως στις προκλήσεις; Πως κηρύσσουμε το Ευαγγέλιο του Χριστού στον 21ο αιώνα αποδεικνύοντάς το κατορθωτό και εφαρμόσιμο;”

Παρακάτω ολόκληρη η ομιλία του Μητροπολίτη Λαρίσης:

Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιόν ἐστι Χριστιανοῦ, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν.
(Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ἐπιστολή 114. PG 32.528B)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερώνυμε.
Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ Παιδείας, Ἔρευνας καί Θρησκευμάτων.
Ἐλλογιμώτατε κ. Πρύτανι τοῦ Ε.Κ.Π.Α..
Σεβασμιώτατε Διευθυντά τοῦ ἐν Ἀθήναις Γραφείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.
Πανοσιολογιώτατε Ἔξαρχε ἐν Ἀθήναις τοῦ Παναγίου Τάφου.
Ἐλλογιμώτατε κ. Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.
Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης.
Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Προσκυνητοί μοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς.|
Ἐνδοξώτατοι κ.κ. Ἀρχηγοί Γ.Ε.Α. (καί ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ κ. Α./Γ.Ε.Ε.Θ.Α.) καί Γ.Ε.Σ. καί κ. Διοικητά Δ.Α.Υ..
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Πρόεδροι τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α..
Ἐλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγητές τοῦ Ε.Κ.Π.Α. καί τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Ἐλλογιμώτατε κ. Γενικέ Γραμματέα Θρησκευμάτων.
Ἐντιμότατε κ. Περιφερειάρχα Θεσσαλίας.
Ἐντιμότατε κ. Δήμαρχε Λαρισαίων.
Σεβαστοί μου Πατέρες καί ἀπό τήν Ἀθήνα καί ἀπό τή Λάρισα.
Ἀγαπητοί μου οἱ ἀπαξάπαντες.

Βαθύτατα συγκινημένος ἀπό τήν τιμητική γιά τήν ἐλαχιστότητά μου ἀναγόρευση σέ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας καί Θρησκειολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α., καθηκόντως ἐκφράζω εὐγνώμονες τίς εὐχαριστίες πρός τή Σύγκλητο τοῦ Πανεπιστημίου, τά Μέλη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καί τοῦ Τμήματος, μέ τήν παρατήρηση ὅτι δόξα τῷ Θεῷ καί πολλοί ἄλλοι ἐκ τῶν ἀδελφῶν μου, Ἀρχιερέων, Κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀξίζουν τήν ὅμοια τιμή, καθώς διακονοῦν εὐσυνειδήτως, μετ᾽ ἐπιστήμης καί μέ ἀφοσίωση στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Ἀποδέχομαι δέ τήν τιμήν αὐτήν ὄχι προσωπικά, ἀλλά ὡς ἀφορῶσα εἰς τήν Ἱερά Μητρόπολη Λαρίσης καί Τυρνάβου, ὅπου ὁ Ἅγιος Θεός «σκοπὸν τέθεικέ με»[1], ἀλλά καί στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τήν ὁποίαν ὁλοκαρδίως ὑπηρετῶ ἀπό τή νεότητά μου. Μάλιστα δέ ἡ παροῦσα τελετή λαμβάνει χώρα σέ μιά στιγμή θά ἔλεγα προσωπικῶς ἐπετειακή, καθώς φέτος συμπληρώνονται τριάντα χρόνια ἀπό

τῆς ὀρκωμοσίας μου ὡς πτυχιούχου Νομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου αὐτοῦ, ἀκριβῶς στήν ἴδια αὐτήν αἴθουσα. Τότε ἐνώπιον τοῦ Πρυτάνεως καί τῶν σεβαστῶν μου Καθηγητῶν εἶχα ὀρκιστεῖ ὅτι «ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ περιβόλου τοῦ σεπτοῦ τούτου τεμένους τῶν Μουσῶν ἐξερχόμενος, κατ᾽ ἐπιστήμην βιώσομαι, ἀσκῶν ταύτην δίκην θρησκείας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Οὕτω χρήσιμον ἐμαυτὸν καταστήσω, πρὸς ἅπαντας τοὺς δεομένους τῆς ἐμῆς ἀρωγῆς καὶ ἐν πάσῃ ἀνθρώπων κοινωνίᾳ ἀεὶ πρὸς εἰρήνην καὶ χρηστότητα ἠθῶν συντελέσω, βαίνων ἐν εὐθείᾳ τοῦ βίου ὁδῷ, πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον ἀποβλέπων καὶ τὸν βίον ἀνυψῶν εἰς τύπον ἀρετῆς ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σοφίας». Ἦταν ὑπόθεση ζωῆς ἡ τήρηση αὐτοῦ τοῦ ὅρκου. Εὔχεσθε νά συνεχίσω ἐπ᾽ ἀγαθῷ τοῦ πιστευθέντος μοι ποιμνίου.

Τό παρόν γεγονός ἐξάλλου, ἀποτελεῖ ἀφορμή νά ὑπογραμμισθεῖ ἔτι περαιτέρω ἡ πανθομολογούμενη ἀναγκαιότητα συνεργασίας μεταξύ Ἱεραρχίας καί Συγκλήτου, Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔργου καί Ἀκαδημαϊκῆς Θεολογίας, Ἱερᾶς Συνόδου καί Πανεπιστημίου. Βεβαίως, ἀπό τόν Καταστατικό μας Χάρτη προβλέπεται ἡ συμμετοχή Ἀκαδημαϊκῶν Διδασκάλων στίς Συνοδικές Ἐπιτροπές, οἱ ὁποῖες εἰσηγοῦνται τά θέματα πρός λήψη ἀποφάσεων στήν Ἱερά Σύνοδο, ἐνῶ καί συνεργασία ὑπάρχει στήν διοργάνωση συνεδρίων. Ἤδη ὅμως, αὐτό φαίνεται νά μήν εἶναι ἀρκετό, καθώς ζοῦμε σέ ἐποχή μεταβολῶν, προκλήσεων, ἰσχυρῶν ἀμφισβητήσεων καί ἀνατροπῶν, ὁπότε ὁ συμπροβληματισμός καί ὁ συμπνευματισμός ὄχι ἁπλῶς κρίνονται ἀναγκαῖοι ἀλλά ἐπιβάλλονται.

Στήν ἐποχή μας, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή καλλιεργεῖται ἡ διάθεση

κατάργησης καί ἀνατροπῆς ὁρίων, ὅρων καί ἀρχῶν, ἀκόμη καί σέ αὐτοκαταστροφικά πλαίσια, μέ φοβερά ἐπιθετικό καί ἀντιδιαλακτικό πνεῦμα, καθώς καί μέ ἔκδηλη τήν πρόθεση ἐκμηδένισης καί καταστροφῆς τοῦ ὅποιου ἄλλου. Ὁ διάλογος γίνεται μαρτύριο, καθώς ἐκφυλίζεται σέ παράλληλους μονολόγους τῶν ὅποιων ἐμπλεκομένων, χωρίς διάθεση συνάντησης, παρά μόνον ὑπερίσχυσης. Ἡ πρόσφατη προεκλογική περίοδος νομίζω, ἀποδεικνύει ἐπαρκῶς τά λεγόμενα. Κι αὐτό πολλές φορές ἐπηρεάζει καί τόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, μέ τήν ἀνάπτυξη ξύλινου πολωτικοῦ λόγου καί τήν πλειοδοσία στήν ἔλλειψη ἀλληλοσεβασμοῦ, ἔστω καί ὡς μεμονωμένες συμπεριφορές. Ἐμεῖς ὅμως, ὡς Ἐκκλησία, ὅπως προσφυῶς δήλωσε προσφάτως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερώνυμος, πορευόμαστε! Πορευόμαστε στήν προοπτική τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν! Στή βεβαιότητα τῆς ἀψευδοῦς δήλωσης τοῦ Χριστοῦ ὅτι «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»[2], ἀλλά καί τῆς σαφοῦς παράκλησης Του πρός τόν Θεό Πατέρα «οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἀλλ’ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ»[3]. Μέσα λοιπόν στόν κόσμο, χωρίς νά εἴμαστε «ἐκ τοῦ κόσμου»[4], δηλαδή μέ σαφῶς ἄλλη νοοτροπία καί προοπτική αἰωνιότητας. Πορευόμαστε ὄχι πλέον σέ ἕνα φιλικό περιβάλλον «ἐκχριστιανισμένης κοινωνίας», ὅσο κι ἄν ἐπιμένει τό Σύνταγμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας νά μᾶς χαρακτηρίζει «κρατοῦσα θρησκεία» (χαρακτηρισμός πού πολλές φορές ἔχει γίνει ἀφορμή ἰσχυρᾶς πολεμικῆς καί ἐμπρόθετων παρανοήσεων), ἀλλά σέ ἀχαρτογράφητα νερά κοινωνικοῦ μετασχηματισμοῦ. Τέτοιου μάλιστα, ὥστε πέρα ἀπό τό προφανές τοῦ σταδιακοῦ «ἀποχριστιανισμοῦ» τοῦ δικαίου, νά εἶναι ἀμφίβολο γιά τό ποιές εἶναι οἱ γενικές ἠθικές ἤ ἰδεολογικές ἀρχές πού διέπουν τήν κατεύθυνση τῆς κοινωνίας καί τή θέσπιση νομοθεσίας. Παράλληλα μέσα ἀπό ἕνα συνδυασμό προκαταλήψεων, ἔλλειψης ἐνημέρωσης καί παραποίησης τῆς ἀλήθειας ἀκυρώνεται πολλές φορές ὁ ἐκκλησιαστικός λόγος πρίν κἄν διατυπωθεῖ. Πῶς ἀπαντᾶμε σέ ὅλα αὐτά, ἰδίως στίς προκλήσεις; Πῶς κηρύσσουμε τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ στόν 21ο αἰῶνα ἀποδεικνύοντάς το κατορθωτό καί ἐφαρμόσιμο;

Στό Γεροντικό, τό βιβλίο τῶν πρωταθλητῶν τῆς ἐρήμου, διαβάζουμε τό γνωστό περιστατικό μεταξύ τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καί ἑνός Ἱερέως τῶν εἰδώλων: «Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου ὅτι ἀνέβαινέ ποτε ἐκ τῆς Σκήτεως εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας. Καὶ ὡς ἤγγισεν εἰς τὸν τόπον, εἶπε τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, πρόλαβε μικρόν. Καὶ ἐν τῷ προάγειν αὐτὸν συναντᾷ τινι ἱερεῖ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ κράξας αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς ἐφώνησε λέγων, ἔ, ἔ, δαῖμον, ποῦ τρέχεις; Στραφεὶς δ᾽ ἐκεῖνος δίδωσιν αὐτῷ πληγὰς καὶ ἀφῆκε αὐτὸν ἡμιθανῆ καὶ ἄρας τὸ ξύλον ἔτρεχε. Καὶ προβάντος ὀλίγον συναντᾷ αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Μακάριος τρέχοντι καὶ λέγει αὐτῷ, σωθείης, σωθείης καματηρέ. Καὶ θαυμάσας ἦλθε πρὸς αὐτὸν καί εἶπε, τί καλὸν εἶδες ἐν ἐμοί, ὅτε προσηγόρευσάς με; Ὅτι εἶδόν σε, φησὶν ὁ Γέρων, κοπιῶντα, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι εἰς κενὸν κοπιᾷς. Λέγει αὐτῷ καὶ αὐτός, ἐγώ ἐπὶ τῷ ἀσπασμῷ σου κατενύγην καὶ ἔμαθον ὅτι τοῦ μέρους τοῦ Θεοῦ εἶ, ἄλλος δὲ κακὸς μοναχὸς ὑπαντήσάς μοι ὕβρισέ με, κἀγὼ ἔδωκα αὐτῷ πληγὰς εἰς θάνατον. Καὶ ἔγνω ὁ Γέρων ὅτι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἐστι. Καὶ κρατήσας τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔλεγεν, οὐκ ἀφῶ σε, ἐὰν μὴ ποιήσῃς με μοναχόν. Καὶ ἦλθεν ἐπάνω, ὅπου ἦν ὁ μαθητής, καὶ ἐβάσταξαν καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὄρους. Καὶ ἰδόντες τὸν ἱερέα μετ᾽ αὐτοῦ ἐξέστησαν καὶ ἐποίησαν αὐτὸν μοναχόν, καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο δι᾽ αὐτοῦ χριστιανοί. Ἔλεγεν οὖν ὁ ἀββᾶς Μακάριος ὅτι ὁ λόγος ὁ κακὸς καὶ τὸν καλὸν ποιεῖ κακόν, καὶ ὁ καλὸς ὁ λόγος καὶ τὸν κακὸν ποιεῖ καλὸν.»[5].

Ἡ τακτική τοῦ Ὁσίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου δέν εἶναι δικῆς του ἔμπνευσης. Τήν τακτική αὐτή διαπιστώνουμε νά διδάσκει ὁ Ἰησοῦς χρησιμοποιῶντας την στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖον συναναστράφηκε τά πλάσματά Του σέ ὅλη τή διάρκεια τῆς ἐπί γῆς παρουσίας Του. Τό πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα ὡς πρός αὐτό, εἶναι ὁ διάλογός Του μέ τήν Σαμαρείτιδα. Διάλογος εἰρηνικός καί συνάμα φοβερά δυναμικός, μιᾶς πού ὁ Χριστός μέ τή στάση Του γκρεμίζει ὅλα τά κοινωνικά στερεότυπα τῆς ἐποχῆς Του, πείθοντας καί ἑλκύοντας τά πλάσματά Του πρός Αὐτόν[6]. Οὐσιαστικά ἀναιρεῖ στήν πράξη ἕναν τρόπο σκέψης πού φρόντιζε νά καλλιεργεῖ τίς διακρίσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί, ὑψώνοντας φραγμούς, νά μεθοδεύει τήν κατάργηση τῆς ἀγάπης. Τί κάνει ὁ Χριστός; Πρῶτ᾽ ἀπ᾽ ὅλα διαλέγεται! Ὁ ἤδη φημισμένος διδάσκαλος, ὁ ἀξιοσέβαστος καί ἀποδεκτός ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, ἀντί νά διεκδικεῖ τόν ἐξουσιαστικό μονόλογο, τό μονοφωνικό κήρυγμα, τό ἀπόλυτο τῆς αὐθεντίας, συζητᾶ καί καταδέχεται νά ἀκούσει ὄχι μόνον ἀπορίες, ἀλλά καί ἀντιθέσεις καί ἀμφισβητήσεις καί ἀντιρρήσεις! Διαλέγεται ἐπειδή καταδέχεται τόν ἄλλον. Στήν δέ περίπτωση τῆς Σαμαρείτιδας, καταδέχεται νά διαλεχθεῖ πρῶτα πρῶτα μέ τόν ἀλλόθρησκο. Ὁ μόνος κήρυκας τῆς ἀληθείας δέν ἀπορρίπτει, δέν ἐπιτιμᾶ τόν πλανεμένο, ἀλλά φωτίζει καί ἀποκαλύπτει ἐξίσου τήν μοναδικότητα τῆς Πίστης. Ἔπειτα ὁ Χριστός καταδέχεται νά συζητήσει μέ ἀλλόφυλο. Σέ ἐποχή ἔξαρσης τῶν ἀντιθέσεων μεταξύ γειτονικῶν λαῶν, ὁ κατά τό ἀνθρώπινο στοιχεῖο Ἰουδαῖος Χριστός συνομιλεῖ μέ τόν κατ᾽ ἐξοχήν ἐθνικό ἐχθρό. Τέλος, καταδέχεται νά διαλεχθεῖ μέ ἀλλόφυλλο. Σέ ἐποχή ἀποκλεισμῶν καί ἐκμετάλλευσης τῶν γυναικῶν, ὁ ἄνδρας Χριστός συνομιλεῖ ἰσότιμα μέ τήν Σαμαρείτιδα γυναίκα, διδάσκοντάς της Θεολογία καί καθοδηγῶντας την στήν ἀλήθεια. Τήν ἴδια στιγμή δοκιμάζει τίς ἀντοχές τῶν μαθητῶν Του μέ τό νά μήν τούς ἐξηγεῖ τίποτε! «Ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ᾽ αὐτῆς;»[7]. Δέν τούς ἐξηγεῖ τίποτε, γιατί δέν ὑπάρχει τίποτε νά ἐξηγήσει. Δέν εὐθυνόταν Αὐτός γιά τά κοινωνικά, ἐθνικά, φυλετικά, ἔμφυλλα ἤ καί θρησκευτικά στερεότυπα πού ἡ πονηρία καί οἱ σκοπιμότητες τοῦ κόσμου τούς εἶχαν καλλιεργήσει. Καί χωρίς ἕνα λόγο, τούς προσκαλεῖ νά ἀναλογισθοῦν τί παράδειγμα τούς δίνει καί τούς ἀπελευθερώνει ἀπό ὅλα αὐτά, ἀναδεικνύοντας τήν προτεραιότητα τῆς διακονίας, τῆς ἀλήθειας, τῆς ἀγάπης.

Αύτόν τόν μοναδικό συνδυασμό εἰρηνικῆς προσέγγισης καί δυναμικῆς ἀλήθειας βλέπουμε νά ὑπηρετεῖ ὁ Χριστός καί νά τόν κορυφώνει τή στιγμή τοῦ πάθους Του. Ἤδη κατά τή στιγμή τῆς σύλληψής του, ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς εἰρηνικῆς συμπεριφορᾶς πού ὑπογραμμίζει τή δυναμική ἀλήθεια τῆς Πίστης, συμβαίνει κάτι παράδοξο. Αὐτοί πού ἔχουν σταλεῖ γιά νά Τόν συλλάβουν, μόλις τούς λέει ποιός εἶναι, πέφτουν κάτω χωρίς καμία πράξη βίας: «Ιησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ’ αὐτόν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· ᾿Ιησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ ᾿Ιησοῦς· ἐγώ εἰμι. (...) ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον· Ιησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ ᾿Ιησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν·»[8]. Μέ μόνην τήν ἁπλή παραδοχή τοῦ ποιός εἶναι, χωρίς ὅπλο, χωρίς βία ἀπωθεῖ καί ρίχνει ὅλο ἐκεῖνο τό πλῆθος τῶν ὁπλισμένων, τῶν φοβερῶν στήν ὄψη, τῶν δυνατῶν. Θά μᾶς πεῖ ὁ Κύριλλος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας: «πράῳ τε καὶ ἡμέρῳ λόγῳ προσδιαλεχθείς, καταστρώννυσιν εἰς γῆν τῶν ζητούντων τόν ὄχλον, ἵν᾽ ἐκεῖνο μάθωμεν, ὅτι τῶν γενητῶν ἡ φύσις ἀφορήτως ἔχουσα καὶ πρὸς ἕνα τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ τοῦτον φιλάνθρωπον, πῶς ἄν διοίσῃ τήν ἀπειλήν;». Δίδοντάς μας παράδειγμα ὑπομονῆς καί μακροθυμίας ἔναντι τῶν χειρότερων ἀνθρώπων, ταπεινώνεται ἐνώπιον τους μέ τό νά παραδίδεται σέ αὐτούς, τήν ἴδια στιγμή πού τούς δίνει ἀπόδειξη τῆς θείας δύναμής Του. Τό μήνυμα σέ ἐμᾶς σαφές. Στά τῆς Ἐκκλησίας, στά τῆς Θεολογίας, ἡ χρήση ἀνθρώπινων μέσων καί μεθόδων, μᾶλλον

κάνει ζημιά, καθώς ἐγκυβωτίζει σέ σχήματα τοῦ παρόντος κόσμου τό ἄπειρο τῆς Θείας Ἀλήθειας, ἀποϊεροποιῶντας το καί ὑποβιβάζοντάς το.

Ἀλλά καί στή συνέχεια, ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως Ἄννα ἡ σταθερά εἰρηνική στάση τοῦ Χριστοῦ καταπλήττει, φέρνοντας σέ ἀμηχανία τούς διῶκτες του: «῾Ο οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ ᾿Ιουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ιησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;»[9]. Οὔτε ὀργή, οὔτε θυμός, οὔτε ἀγανάκτηση. Ὑπεράσπιση τῆς Ἀλήθειας πού μέ τή δημόσια δράση Του εἶχε κηρύξει, χωρίς κἄν ἀπόρριψη τοῦ προσώπου ἐκείνου πού τόν ράπισε! Τό ἀποτέλεσμα, νά μήν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα ὁ ἔμπειρος Ἄννας καί νά ἀναγκασθεῖ νά Τόν στείλει δεμένο στόν Καϊάφα.

Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου πραγματικά ξεκαθαρίζει τούς εἰρηνικούς ὅρους μέ τούς ὁποίους ἐπιθυμεῖ νά πορευτεῖ ἡ Ἐκκλησία Του στόν κόσμο ὁ Χριστός, εἶναι στόν διάλογο μέ τόν Πιλᾶτο, τόν ἐκπρόσωπο τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, τῆς περιφρόνησης τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ἄνθρωπο: «Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλᾶτος καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀφ’ ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· τί ἐστιν ἀλήθεια;»[10]. Μπροστά στό ἐξουσιαστικό φαινόμενο ὁ Χριστός ξεκαθαρίζει ὅτι ἀρνεῖται νά ταυτιστεῖ, καθώς αὐτό κινεῖται σέ ἐγκοσμιοκρατική κατεύθυνση, τήν ἴδια στιγμή πού ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν δέν ἔχει καμία σχέση πρός ὅ,τι ὁ πεπερασμένος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νά ὑποθέσει. Ἀλλά καί ἡ ρητή ἀπόρριψη τῆς βίας ἐμπεριέχεται στίς ἀπαντήσεις τοῦ Χριστοῦ πρός τόν Πιλᾶτο, καθώς προτάσσεται ἡ μαρτυρία τῆς ἀλήθειας.

Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου ὁ Χριστός ἀνέδειξε τό φιλάνθρωπο, τό εἰρηνικό, τό εἰρηνοποιό στοιχεῖο ὡς τή λυδία λίθο γιά τήν ἐπικράτηση τῆς ἀλήθειάς Του στή γῆ, ἦταν ἡ στιγμή τῆς συγγνώμης πρός τούς σταυρωτές Του: «ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι.»[11]. Παρά τόν πόνο, παρά τόν εὐτελισμό, παρά τή βία καί τό μῖσος, ὁ Χριστός παραμένει εἰρηνικός καί ἐπιβάλλεται μέσω τῆς συγχωρητικότητας καί τῆς ἀπόρριψης κάθε μορφῆς ἐκδίκησης ἤ ἀνταπόδοσης.

Τελικά, ὁ μόνος εἰρηνοποιός εἰρηνικά παραδίδει μέ κυρίαρχο τρόπο τό πνεῦμα Του, πορευόμενος πρός τόν θάνατο, χωρίς νά καταληφθεῖ ἤ νικηθεῖ ἀπό αὐτόν: «ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπε, τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.»[12]. Οὔτε ὕβρεις, οὔτε ἀπέχθεια, οὔτε κἄν ἡ παραμικρή ὑποψία ἀπόρριψης ἤ περιφρόνησης τῶν σταυρωτῶν Του. Περνᾶ μέσα ἀπό τόν πλέον μαρτυρικό καί ἐπονείδιστο θάνατο μέ τόν πλέον εἰρηνικό καί μεγαλειώδη τρόπο.

Καί μετά ἔρχεται ἡ Ἀνάσταση! Οἱ ταραγμένοι ἀπό ὅλα τά τραγικά πού προηγήθηκαν, Μαθητές μαζεύονται στό γνωστό ὑπερῶο τῶν Ἱεροσολύμων, ὄντας ἐπιπλέον φοβισμένοι γιά τυχόν διώξεις ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων, χωρίς νά ξέρουν τί νά κάνουν. Καί τότε «ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς»! Τό διαβάζουμε στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης: «Οὔσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν»[13]! Ἐμφανίζεται Ἀναστημένος ὁ Χριστός καί ἡ πρώτη του λέξη εἶναι

«εἰρηνεύστε, ἡρεμῆστε, ἡσυχάστε»! Γιατί; Γιατί ἀλλοιῶς δέν θά μπορέσουν νά συνειδητοποιήσουν οἱ μαθητές τί συνέβη, ὥστε νά τό βιώσουν καί νά τό χαροῦν! Νά τό ἐγκολπωθοῦν καί νά ταυτιστοῦν! Νά τό κάνουν κήρυγμα καί ὑπόθεση ζωῆς! Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ἀνάστασης χρειάζεται τήν Εἰρήνη τῆς ψυχῆς γιά νά προχωρήσει ἡ πνευματική ὡρίμανση καί χαρίτωση.

Κι αὐτή ἡ εἰρήνη ἦταν ἡ κατ᾽ ἐξοχήν διήκουσα ἔννοια στίς ενέργειες καί τίς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, τῶν Κηρύκων τῆς Ἀλήθειάς Του σέ ὅλα τά ἔθνη. Χαρακτηριστικό καί κατ᾽ ἐξοχήν ἀντιπροσωπευτικό τοῦ Ἀποστολικοῦ ἤθους πού τό Πνεῦμα τό Ἅγιο μετά τήν Πεντηκοστή εἶχε ἐμφυσήσει στίς καρδιές τους εἶναι τό περιστατικό πού περιγράφουν οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων στούς Φιλίππους. Ὁ Παῦλος καί ὁ Σίλας ἀπελευθερώνουν μιά δυστυχισμένη ὕπαρξη ἀπό τό «πνεῦμα πύθωνος»[14] πού τήν βασάνιζε, ὁπότε οἱ κύριοι αὐτῆς πού τήν ἐκμεταλλεύονταν γιατί «ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη»[15], τούς συκοφαντοῦν μέ προκλητικό τρόπο, ὥστε «συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ᾽ αὐτῶν. καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ραβδίζειν, πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον»[16]. Πῶς ἀντιδροῦν ὁ Παῦλος καί ὁ Σίλας; Στό πιό ἀνήλιαγο κάτεργο, γεμάτοι πληγές ἀπό τά ρωμαϊκά φραγγέλια, καταδικασμένοι σέ ἀπόλυτη ἀκινησία στήν ξυλοπέδη, κατεξευτελισμένοι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τῆς πόλης, κάνουν κάτι πού προξενεῖ δέος καί συνάμα ἔκπληξη, καθώς εἶναι τόσο αἰφνίδια ἡ στάση τους καί τόσο μή ἀναμενόμενη ἡ συμπεριφορά τους, ὥστε νά προξενεῖ θαυμασμό καί κατάπληξη ὄχι μόνον στούς τότε ἀνθρώπους πού ὑπῆρχαν μέσα στή φυλακή, ἀλλά καί διαχρονικά σέ ὅλους ὅσους ἀνά τούς αἰῶνες μελετοῦν τήν περικοπή αὐτή. «Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι.»[17]. Γύρω στά μεσάνυκτα ἡ φυλακή ἀναταράζεται ἀπό κάτι τό περίεργο. Ὁ χῶρος πού μέχρι τότε μόνο τά βογκητά τοῦ βασανισμοῦ καί τίς κατάρες τῶν φυλακισμένων εἶχε συνηθίσει νά ἀκούει, ἀντηχεῖ ἀπό κάτι τό πρωτόγνωρο. Ἀπό ὕμνους πρός τόν Ἀληθινό Θεό! Καί ποιοί ψάλλουν; Οἱ προηγουμένως μαστιγωθέντες, προπηλακισθέντες καί φυλακισθέντες, οἱ ὁποῖοι κανονικά θά ἔπρεπε νά ἦταν ἐξαντλημένοι καί νά ἀποζητοῦν στόν ὕπνο μιά μικρή παρηγοριά γιά τά δεινά τους! Εἰρηνικοί ψάλλουν ἐκφράζοντας τήν πνευματική τους χαρά. Γιατί χαρά; Γιατί εἶχαν αἴσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ὅπως ἄλλοτε μέ τόν Ἰωσήφ στή φυλακή τῶν Αἰγυπτίων, ἤ μέ τόν Δανιήλ στόν λάκκο τῶν λεόντων, ἤ μέ τούς Ἁγίους Τρεῖς Παῖδας στήν κάμινο τῶν Βαβυλωνίων! Γι᾽ αὐτό καί ἐκεῖνοι ἦταν ἥσυχοι, εἰρηνικοί καί εὔθυμοι ὥστε νά φθάνουν ἀκόμη και νά ψάλουν! Δέν ἦταν οὔτε ὥρα, οὔτε

τόπος προσευχῆς. Κι ὅμως, ψάλλουν γιά νά ἐκφράσουν τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς τους. Κι αὐτό συνεπιφέρει κάτι θαυμαστό. Οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι σαστίζουν καί σέβονται. Δέν τούς φωνάζουν νά σταματήσουν καί νά τούς ἀφήσουν νά κοιμηθοῦν, ἀλλά σιωπηλοί ξαγρυπνοῦν, ἀκοῦν τά λόγια τῶν ὕμνων καί παρατηροῦν τόν εἰρηνικό τρόπο πού ψάλλει ἡ καρδιά τῶν παράξενων αὐτῶν συγκρατουμένων τους. Ἄκόμη καί οἱ πιό σκληρές καρδιές σαγηνεύονται ἀναγνωρίζοντας τήν ἀπό Θεοῦ προέλευση τοῦ ὅλου κλίματος καί γεγονότος[18].

Ἐπιλείψει με διηγούμενον ὁ χρόνος»[19] περί τῶν Βίων τῶν Ἁγίων, ὅπου τό εἰρηνικό τῆς συμπεριφορᾶς καί ἡ δυναμική ὑπεράσπιση τῆς ἀλήθειας ἀναδεικνύουν τήν ἔννοια τοῦ μαρτυρικοῦ φρονήματος. Ἀντί ἄλλου ἀναφέρω τήν ἀπάντηση πού ἔδωσε ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος Πόποβιτς, σέ ἐποχές δύσκολες γιά τήν Ἐκκλησία, ἰδίως τῆς Σερβίας, ὑπό καθεστώς ἀπροκάλυπτα ἀντιεκκλησιαστικό, σέ ὅσους τοῦ ἀντέτειναν ὅτι δέν ἔχει μόνον ὁ Χριστιανισμός μάρτυρες, ἀλλά καί πολλές ἰδεολογίες. Ἡ ἀπάντησή του ἦταν ὅτι ναί μέν καί ἄλλοι ὑπέστησαν μαρτυρικό θάνατο γιά τά ὅσα πρέσβευαν, ἡ διαφορά ὅμως, μέ τούς Χριστιανούς Μάρτυρες εἶναι ἡ ἑξῆς. Ἄν τήν τελευταία στιγμή σταματοῦσε καί ἀκυρωνοταν τό μαρτύριο, τά ὑποψήφια θύματα τῶν δημίων τους θά γύριζαν νά πάρουν τήν ἐκδίκησή τους, ἔστω προπηλακίζοντας, ἄν ὄχι καί θανατώνοντας αὐτούς πού ἦταν ἕτοιμοι νά τούς φονεύσουν. Οἱ Χριστιανοί ὅμως Μάρτυρες, θά ἀποχωροῦσαν εἰρηνικοί, εὐλογῶντας τούς παρ᾽ ὀλῖγον δημίους τους καί ἀναρωτώμενοι γιατί ὁ Ἅγιος Θεός δέν ἐπέτρεψε τήν θριαμβευτική εἴσοδό τους στήν ἐπουράνια Βασιλεία. Αὐτό ἐξάλλου τό ἦθος τῶν Μαρτύρων, τό εἰρηνικό καί ἀόργητο, συνετέλεσε στό νά

ἔχουμε φοβερά περιστατικά μεταστροφῆς πρός τήν Πίστη, ὄχι μόνον ἀνθρώπων πού παρακολουθοῦσαν τό Μαρτύριο, ἀλλά καί τῶν ἴδιων τῶν δημίων.

Ἔχει νομίζουμε ἐπαρκῶς ἀποδειχθεῖ ὅτι τό ἦθος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἦθος εἰρήνης καί εἰρηνοποιό. Παρά ταῦτα, ὀφείλουμε νά ὁμολογήσουμε ὅτι στά πλαίσια τῆς μακραίωνης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ὑπῆρξαν ἐκτροπές καί ἀποκλίσεις ἀπό τό ἦθος αὐτό. Πάντα δέ αὐτές οἱ ἐκτροπές καί ἀποκλίσεις ἐξέθεταν τήν Ἐκκλησία καί τήν ἔφερναν σέ δύσκολη θέση, καθώς πολλοί ἀπό τούς ἐχθρούς Της ἔσπευδαν νά ἀναδείξουν τήν ἀντίφαση πρός τήν διδασκαλία καί τό ἦθος τοῦ Ἱδρυτῆ Της. Κι ἡ Ἐκκλησία ὅμως, ποτέ δέν ἔσπευσε νά ἀποδεχθεῖ ἤ νά ἀνεχθεῖ τέτοιες συμπεριφορές. Κι ἄν πρός στιγμήν ἐπικρατοῦσαν, ἰδίως σέ ἐποχές πού ὑπῆρχε ἔντονος κρατικός παρεμβατισμός στά τῆς Ἐκκλησίας, τελικά γίνονταν ἀντικείμενο ἀποδοκιμασίας καί ἀπόρριψης. Ἐξ οὗ καί ἡ γνωστή ἀρχή τοῦ κανονικοῦ δικαίου: «τὰ παρὰ τοὺς κανόνας γινόμενα οὐ κανονίζονται». Δηλαδή, ἀκόμη καί ἄν πρός καιρόν ἐπικρατήσει μιά ἀντικανονική κατάσταση στήν Ἐκκλησία, αὐτό δέν σημαίνει ἀποδοχή της ἤ δημιουργία τετελεσμένου ἤ προηγούμενου, ἀλλά μέριμνα γιά διόρθωση καί ἐπιστροφή στό Θεοδίδακτο ἦθος.

Σήμερα ἡ Ἐκκλησία πορεύεται ἀντιμετωπίζοντας τίς προκλήσεις τῆς μετανεωτερικότητας. Προκλήσεις πού σημασιοδοτοῦν ἀνατροπές, ὄχι πάντα ἔπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν κοινωνιῶν, σέ ἕναν κόσμο κατακερματισμένο, ὑποδουλωμένο στή βία, τήν ἀδικία καί τόν θάνατο. Μέ τήν κατάσταση αὐτή τοῦ κόσμου ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά συμφιλιωθεῖ, οὔτε νά τήν ἀνεχθεῖ, πολλῷ δέ μᾶλλον νά ἐπηρεασθεῖ. Τό γεγονός ὅτι διακονοῦμε μιά Βασιλεία «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»[20], μέ ἦθος δυναμικῆς ἀλήθειας καί εἰρήνης «οὐ καθώς ὁ κόσμος δίδωσι»[21], μᾶς ἐπιβάλλει νά διαφοροποιούμαστε ἀπό τίς ἐπιλογές τοῦ κόσμου. Αὐτό ὅμως, δέν σημαίνει ὅτι ἀπορρίπτουμε τόν κόσμο, ἀλλά πιστοί στήν κλήση τοῦ Μεγάλου Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ ἀναδεχόμαστε τό ἔργο νά μεταμορφώσουμε τόν κόσμο. Ὁ ἴδιος εἶχε δηλώσει ὅτι σκοπός τῆς ἐπί γῆς παρουσίας Του δέν ἦταν «ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ»[22]. Καί στήν προσευχή πού ὁ Ἴδιος μᾶς παρέδωσε, μᾶς δίδαξε νά προσευχόμαστε νά ἐπικρατήσει τό Θεῖο θέλημα «ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»[23]. Βέβαια, μετά ἀπό εἴκοσι-ἕναν αἰῶνες χριστιανικῆς παρουσίας, παρά τίς σπουδαῖες μεταρρυθμίσεις σέ πολλούς τομεῖς, ἰδίως τή νομοθεσία, «ἐπί τό φιλανθρωπότερον» πού ἡ Ἐκκλησία πέτυχε, δέν μποροῦμε νά ποῦμε πώς ὁ κόσμος ἄλλαξε. Προφανῶς καί ἰσχύει, ἴσως σέ μεγαλύτερο βαθμό, ἡ διαπίστωση τοῦ Ἀποστόλου καί Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη στήν πρώτη του Καθολική ἐπιστολή ὅτι «ὁ κόσμος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται»[24]. Αὐτό ὅμως, ποτέ δέν ἦταν γιά τήν Ἐκκλησία ἀφορμή ἀποθάρρυνσης ἤ τροποποίησης τοῦ ἤθους Της! Εἴμαστε ταγμένοι νά προσπαθοῦμε, βέβαιοι ὅτι τό ἔργο τῆς ἐκκλησιοποίησης τοῦ κόσμου ἐν μέρει θά ἐπιτυγχάνεται στήν παροῦσα ζωή, θά

ὁλοκληρωθεῖ δέ στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καί ἀναλισκώμεθα σέ πολλά μέ τήν πεποίθηση ὅτι τίποτε δέν γίνεται μάταια, καθώς τό Πνεῦμα τό Ἅγιο πού «ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας», συνεργεῖ στά ἔργα μας ὁδηγῶντας σέ καρποφορία «ἐν καιρῷ εὐθέτῳ»[25].

Ἐπιτρέψτε μας κάποιες παραμέτρους τοῦ τρόπου ἐργασίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν κόσμῳ νά τίς ἐξετάσουμε εἰδικότερα. Τό βασικότερο πρόβλημα πού ἀντιμετώπισε καί ἀντιμετωπίζει ἡ Ἐκκλησία ἀπό ἱστορικῆς καταβολῆς της τήν γενέθλιο ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, εἶναι ἡ σχέση Της μέ τό ἐξουσιαστικό φαινόμενο. Στίς ἡμέρες μας ἔχει ἐπικρατήσει ὁ ὅρος «σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας», ὁ ὁποῖος πλέον ἔχει ξεπεραστεῖ ἀπό τήν ἴδια τήν ἱστορική ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων. Καί τοῦτο διότι ὁ ὅρος ἐπιμένει νά ὑπονοεῖ ὅτι ἡ μία Πολιτεία μέ τήν μία Ἐκκλησία μποροῦν νά συνδιαλέγονται καί νά ρυθμίζουν τίς σχέσεις τους. Αὐτό πιθανόν νά ἦταν ἀληθινό καί ἐπαρκές σέ περιόδους ἀπομονωτισμοῦ καί κυριαρχίας τοῦ Κράτους, ἰδίως τοῦ ἐθνικοῦ. Ὅμως, πλέον χάρη στήν τεχνολογική ἐξέλιξη καί τόν κοινωνικό μετασχηματισμό, οἱ ἐποχές τῆς τοπικῆς ἐσωστρέφειας καί τῆς θεσμικῆς αὐτάρκειας ἔχουν παρέλθει. Ἤδη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει συναίσθηση τοῦ ὅτι ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς δεκαπέντε Αὐτοκέφαλες ἀνά τόν κόσμο Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες χωρίς νά ἀποτελοῦν ὁμοσπονδία Ἐκκλησιῶν, παρά μόνον διασφαλίζοντας τό ἱερώτατο ἀγαθό τῆς Εὐχαριστιακῆς Κοινωνίας, συναπαρτίζουν τήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Ἀπό τήν ἄλλη, ἡ Ἑλληνική Πολιτεία μέ τό νά εἶναι ἐνεργό μέλος ὑπερεθνικῶν σχηματισμῶν, ἰδίως μέ τήν ἐνεργή ἔνταξη καί δυναμική συμμετοχή της στήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση, δέν μπορεῖ νά ἀποφασίζει αὐτοτελῶς ἀλλά σέ ἐναρμόνιση πρός τό κοινοτικό κεκτημένο καί τήν εὐρωπαϊκή νομοθεσία. Τίς παραμέτρους αὐτές τίς ἔχει ἤδη ἀναδείξει, ἄν καί σέ προγενέστερη κοινωνικοπολιτική συγκυρία, ὁ Εὐάγγελος Βενιζέλος μέ τό γνωστό σχετικό βιβλίο του[26]. Ἴσως ἐπανέρχεται ὡς πλέον πλήρης, ἡ ὁρολογία τοῦ σπουδαίου Πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Μεγάλου Φωτίου, ὁ ὁποῖος σέ ἕνα κείμενό του ὄχι ποιμαντικό ἤ θεωρητικό, ἀλλά νομικό καί ξεκάθαρα πρακτικό, τήν «Εἰσαγωγή» ἤ «Ἐπαναγωγή», μιλᾶ γιά «Βασιλεία» καί «Ἱερωσύνη», ἀναφερόμενος στήν κοσμική ἐξουσία καί τήν Ἐκκλησία. Ὁ λόγος πού ὁ Μέγας Φώτιος χρησιμοποιεῖ τήν ὁρολογία αὐτή, δέν ἔχει νά κάνει μόνο μέ τή νομική πρακτική τῆς ἐποχῆς του, ἀλλά καί τήν προσπάθειά του νά ὑποδηλώσει μιά Πολιτεία ὄχι τόσο εὐνοϊκά διακείμενη ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας, μιᾶς πού τήν ἐποχή τοῦ μεγάλου Πατρός ἦταν συστηματική ἡ προσπάθεια τῆς «ἀνακαθάρσεως τῶν νόμων», δηλαδή τῆς ἐπανεξέτασης τοῦ συνόλου τῶν νομικῶν διατάξεων, ὥστε νά καταργηθοῦν ὅσες οἱ Ἴσαυροι Αὐτοκράτορες εἰσήγαγαν, ἰδίως μέ τήν «Ἐκλογή», κυρίως διότι ἀπηχοῦσαν τό εἰκονομαχικό πνεῦμα, ἀλλά καί γιατί πρώτη φορά εἰσήγαγαν ποινές ἀκρωτηριασμοῦ στά πλαίσια ἐπηρεασμοῦ ἀπό τίς ἀνατολικές ἐπαρχίες τῆς

Αὐτοκρατορίας, ὅπου δέχονταν ἐπιρροές ἀπό τόν Μονοφυσιτισμό καί τό Ἰσλάμ.

Ἀσχέτως πάντως ὁρολογίας, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατά τή μακραίωνη ἱστορία Της ἀντιμετώπισε πολλές καί διαφορετικές προκλήσεις ἀπό ὅλες τίς μορφές διακυβέρνησης κρατῶν στά ὁποῖα ζοῦσαν οἱ πιστοί της. Αὐτοκρατορίες, ὁλοκληρωτικά καθεστῶτα, φιλελεύθερες δημοκρατίες, ἔθνη μέ χριστιανικούς θεσμούς καί ἔθνη μέ ἄλλα θεσμοθετημένα δόγματα, κοσμικά κράτη – μερικά ἀπό τά ὁποῖα ἀποδείχθηκαν φιλικά πρός τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, μερικά ἐχθρικά, καί ἄλλα ἀδιάφορα. Ὡστόσο, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πολιτικό καθεστώς στό ὁποῖο ὑπέκειντο, ἡ κύρια προτεραιότητα τῶν Χριστιανῶν καί τό κριτήριο ἀντιμετώπισής του ἦταν ἡ τέλεση (κάποτε φανερά, κάποτε κρυφά) τῆς Θείας Εὐχαριστίας, δηλαδή μιᾶς εἰρηνικῆς Λειτουργίας πού πάντα ὑπαγορεύει καί τό ἦθος τῆς Ἐκκλησίας σέ κάθε ἐποχή ὡς εἰρηνικό καί φιλάνθρωπο. Καί παρά τίς δεδομένες ἀναφορές τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων γιά τήν προτεραιότητα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, οἱ Χριστιανοί οὐδέποτε ἀδιαφόρησαν γιά τήν ἐπίγεια πατρίδα καί τήν κοινωνία στήν ὁποία ζοῦσαν. Ἔτσι, ἄν καί εἶναι δεδομένη ἡ πρόσκληση «μὴ πεποίθατε ἐπ᾽ ἄρχοντας, ἐπί υἱούς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία»[27], καθώς καί ἡ διαπίστωση πώς «οὐ γάρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλά τήν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»[28], πάντα ἡ Ἐκκλησία μέ βάση τό εἰρηνοποιό ἦθος Της παρενέβαινε γιά νά καταδικάσει κάθε εἴδους θεσμική διαφθορά καί ὁλοκληρωτισμό, ἀρνούμενη νά συμπράξει πρός τό ὅποιο ἄδικο καί κυρίως νά παραδώσει λαούς στήν ὀργανωμένη καταπίεση. Καί ἐνῶ εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ Ἐκκλησία δέν διευκόλυνε τήν βία μέ προσχήματα πολιτικά, συνιστῶντας ὑπακοή, εἶχε πάντα τήν κόκκινή Της

γραμμή ὅπως αὐτή διατυπώθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀπόστολο Πέτρο στό Μέγα Συνέδριο τῆς Ἰερουσαλήμ, ἡ ὁποία ἦταν ἡ ἐπίσημα ἐγκαθιδρυμένη νομική ἀρχή τῆς Ἰουδαίας. Ὅταν οἱ ἐντολές μιᾶς νόμιμα ἐγκαθιδρυμένης πολιτικῆς ἐξουσίας ἔρχονται σέ ἀντίθεση πρός τίς εὐθύνες μας ὡς χριστιανῶν, τότε «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἤ ἀνθρώποις»[29].

Σέ πολλές χώρες τοῦ κόσμου σήμερα, ἡ πολιτική τάξη, ἡ ἐλευθερία, τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί ἡ δημοκρατία ἀποτελοῦν πραγματικότητες, τίς ὁποῖες μποροῦν νά ἐμπιστεύονται οἱ πολῖτες. Χαρακτηριστικό τῶν κοινωνιῶν αὐτῶν εἶναι τό θεμελιῶδες προνόμιο τῆς ἐλευθερίας μέσα σέ μιά ὀργανωμένη Πολιτεία. Πρόκειται πράγματι γιά μία κατάκτηση καί ἐξέλιξη, στήν πορεία τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, καί θά ἦταν παράλογο καί ἔκφραση ἀγνωμοσύνης ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν νά μήν αἰσθάνονται πραγματική εὐγνωμοσύνη ἀπέναντι στό ἰδιαίτερο δημοκρατικό πνεῦμα πού ἀλλοῦ ὑπάρχει, ἀλλοῦ ἀποτελεῖ διεκδίκηση. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ὑποστηρίζει ἐνεργά καί ἐργάζεται με σκοπό τή διατήρηση καί ἐπέκταση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καί παραδόσεων μέσα στό νομικό, πολιτισμικό καί οἰκονομικό πλαίσιο τῶν ἀντιστοίχων κοινωνιῶν, καθώς ἐκφράζουν ἐπί γῆς τό εἰρηνικό καί φιλάνθρωπο τοῦ ἤθους Της, δίνοντάς Της τήν εὐκαιρία νά κηρύττει χωρίς περιορισμούς τήν Θεόσδοτη Ἀλήθειά Της. Βεβαίως, ἰδίως στήν ἑλληνόφωνη Ὀρθοδοξία, κινδυνεύουμε ἀπό τόν ἐπικίνδυνο πειρασμό νά παραδοθοῦμε στή φαντασιακή νοσταλγία μιᾶς «χρυσῆς ἐποχῆς», ἡ ὁποῖα ἔχει πρό πολλοῦ παρέλθει, ἔχοντας τήν ἐντύπωση ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ τό ἰδανικό Ὀρθόδοξο πολίτευμα. Αὐτό τό μόνο πού μπορεῖ νά προκαλέσει εἶναι σύγχυση πρόσκαιρων πολιτικῶν μορφῶν, ὅπως, γιά παράδειγμα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, μέ τήν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων. Δέν ἐπιτρέπεται νά παραθεωροῦμε ὅτι ἱστορικά, τά εἰδικά προνόμια τῆς Ἐκκλησίας ὅταν αὐτή ὑπῆρχε κάτω ἀπό μία χριστιανική πολιτική ἡγεσία ἴσως νά ἐπέτρεπαν τήν κυοφορία καί διαμόρφωση ἑνός ἰδιαίτερου Ὀρθόδοξου ἤθους στίς χῶρες ἐκεῖνες μέ Ὀρθόδοξο χριστιανικό πληθυσμό, ἀλλά εἶχαν ἐπίσης τό ἀτυχές παρεπόμενο νά δεσμεύσουν τήν Ἐκκλησία μέ ὁρισμένους παραμορφωτικούς περιορισμούς. Αὐτό κάποιες φορές ὁδήγησε στή συγχώνευση τῆς ἐθνικῆς, ἐθνοτικῆς καὶ θρησκευτικῆς ταυτότητας, μέχρι τοῦ σημείου νά χρησιμοποιοῦνται ὡς ὄργανα γιά τήν προώθηση ἐθνικῶν καί πολιτισμικῶν συμφερόντων ἀλλοιώνοντας τό χαρακτῆρα καί τήν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας.

Τό 1872 ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινούπολης καταδίκασε τόν «ἐθνοφυλετισμό», τήν ὑποταγή δηλαδή, τῆς Ὀρθόδοξης πίστης σε ἐθνοτικές ταυτότητες καί ἐθνικά συμφέροντα. Ἡ ἀγάπη τοῦ καθενός πρός τήν πατρίδα καί τόν ἰδιαίτερο πολιτισμό του ἀποτελεῖ ἕνα συναίσθημα, τό ὁποῖο θά πρέπει νά ἐπαινεθεῖ, ἐφ᾽ ὅσον ὅμως παραμένει ταυτόχρονα καί μία γενναιόδωρη στάση, συνδεδεμένη μέ τήν προθυμία

νά ἀναγνωριστεῖ ὁ ὅποιος ἄλλος καί ἡ συμβολή του. Καί ὁ πατριωτισμός μπορεῖ νά εἶναι ἕνα θετικό καί ὑγιές συναίσθημα, ἐφ᾽ ὅσον δέν ὁδηγεῖ στήν εἰδωλοποίηση καθεστώτων, ταυτοτήτων και θεσμῶν, ἰδίως ὅταν μία χώρα ἔχει καταστεῖ βαθιά ἄδικη ἤ καταστροφική. Ἕνα εἶδος «χριστιανικοῦ ἐθνικισμοῦ» εἶναι ἀδιανόητο, ὅπως καμία μορφή ἐθνικισμοῦ δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτή ἀπό τή χριστιανική συνείδηση. Αὐτό ἀναγκαζόμαστε νά τό ὑπογραμμίσουμε στήν παροῦσα συγκυρία, λόγῳ τῆς ἀπροσδόκητης ἐπανεμφάνισης, σέ μεγάλο μέρος τοῦ κόσμου, τῶν πλέον κακόβουλων ἰδεολογιῶν ταυτότητας, στίς ὁποῖες συμπεριλαμβάνονται οἱ φιλοπόλεμες μορφές ἐθνικισμοῦ, ἀλλά καί οἱ βλάσφημες φιλοσοφίες περί φυλῆς[30].

Ὅλα τά παραπάνω τά συμπυκνώνει ἐμφατικά ὁ Παναγιώτατος καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος στό κήρυγμά του μέ ἀφορμή τήν ἀπόδοση τοῦ Πάσχα τήν παρελθοῦσα μόλις ἑβδομάδα. Χοροστατῶντας στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Γεωργίου Ποτηρᾶ – Ἀντιφωνητῆ Φαναρίου ὁ Παναγιώτατος τόνισε πώς «ἡ νέα κτίσις πού μᾶς χαρίζει ὁ Ἀναστάς Κύριος δέν ἐπιτρέπει μίσος καί ἐχθρότητα, ἀλλά μόνον ἀγάπη, ἀγάπη ἄνευ ὁρίων, συγκατάβασι καί κατανόησι. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι εἴμεθα γνήσιοι μαθητές τοῦ Ἀναστάντος, ἐάν ἔχουμε ἀγάπη πρός ἀλλήλους καί πρός πάντας. Καί ἐάν κηρύττουμε πάντοτε καί μόνον τήν εἰρήνη καί τήν συναδέλφωσι μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν, καί ὄχι τόν πόλεμον, βαπτίζοντάς τον, μάλιστα, «ἱερόν», προκειμένου νά γίνουμε ἀρεστοί καί νά κολακεύσουμε μιά αὐταρχική κοσμική ἐξουσία! Δέν ὑπῆρξε ποτέ καί οὔτε βεβαίως θά ὑπάρξῃ «ἱερός πόλεμος»! Ἱερότης καί πόλεμος εἶναι δύο ἔννοιες ἐκ φύσεως ἀντίθετες μεταξύ τους καί ἀλληλοαναιρούμενες μή δυνάμενες ὑπό οἱανδήποτε μορφήν νά συνυπάρξουν.»[31].

Ζοῦμε, ὅπως συχνά λέγεται, σέ μία ἐκκοσμικευμένη ἐποχή. Αὐτό πρακτικά σημαίνει πώς τά Συντάγματα τῶν πλέον σύγχρονων κρατῶν, ἀκόμη καί ἐκείνων τά ὁποῖα ἀναγνωρίζουν τυπικά μία θεσμική ἐκκλησία, ἀποδέχονται τήν ἀστική προτεραιότητα ἑνός δημόσιου χώρου, ἀπαλλαγμένου ἀπό θρησκευτικά μορφώματα, καθώς καί μιᾶς πολιτικῆς τάξης, ἐλεύθερης ἀπό κάθε ἐκκλησιαστική αὐθεντία. Πολλοί σήμερα πιστεύουν ὅτι ἡ δημοκρατική κοινωνία εἶναι δυνατή μόνον στόν βαθμό που ἡ θρησκεία ἔχει περιοριστεῖ συνολικά στήν ἰδιωτική σφαῖρα, χωρίς νά τῆς ἀναγνωρίζεται ὁ ὁποιοσδήποτε ρόλος στή διαμόρφωση τῆς πολιτικῆς. Ἡ θέση αὐτή στίς δυτικές κοινωνίες μπορεῖ νά δικαιολογεῖται ἀπό τούς μακραίωνους θρησκευτικούς πολέμους καί τόν ἀντίστοιχο διχασμό τῶν κοινωνιῶν. Συνάμα ὅμως, ἀποτελεῖ μία παράλογη ἀπαίτηση, ἰδίως γιά τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀπαίτηση γίνεται καταπιεστική ἄν ἐπιβληθεῖ μέ καταναγκαστικά νομικά μέσα. Οἱ ἀνθρώπινες ἠθικές πεποιθήσεις δέν γνωρίζουν παρθενογένεση, προέρχονται ἀπό κάποιο οἰκογενειακό ἤ κοινωνικό περιβάλλον, ὅπου εἶναι ἀδύνατο νά μήν ὑφίστανται θρησκευτικές πεποιθήσεις μέ ἀξιακές ἀναφορές καί παραμέτρους, ἡ δέ θρησκευτική ταυτότητα ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο πάρα πολλοί φτάνουν στό σημεῖο νά ἐκφράζονται κάι νά ἐνεργοῦν μέσα στήν κοινωνία στήν ὁποία ζοῦν. Τό νά ἐξαναγκασθεῖ νά σιγήσει ἡ φωνή τῆς πίστης στή δημόσια σφαῖρα, σημαίνει πώς θά πρέπει ἐπίσης νά σιωπήσει καί ἡ φωνή τῆς συνείδησης γιά ἕνα μεγάλο ἀριθμό πολιτῶν, ἀποκλείοντάς τους παντελῶς ἀπό τή δημόσια ζωή. Ταυτόχρονα αὐτό προκαλεῖ λαϊκίστικες

ἀντιδράσεις, καθώς κάποιοι σπεύδουν στό ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας, γιά νά προστατεύσουν δῆθεν τήν Ἐκκλησία ἀπό τίς ἐπιθέσεις πού ὑφίσταται, νά ἀναπτύξουν πολιτικά καί κομματικά χαρακτηριστικά τέτοια πού ἀναιροῦν τό ἐκκλησιαστικό ἦθος καί ἐπιβάλλουν ἐγκοσμιοκρατία στήν πνευματική ζωή. Στήν ἐκδυτικισμένη ἀντίληψή μας εἶναι ἔντονη ἡ ἀνάμνηση τῆς παλαιᾶς συμφωνίας μεταξύ κράτους καί ἐκκλησίας – ἤ θρόνου καί θυσιαστηρίου. Αὐτή ὅμως, πολύ συχνά σημασιοδότησε μία δουλική καί ἀνίερη ὑποταγή ἰδίως τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, στήν κοσμική ἐξουσία καί μία συνενοχή στά ἀρνητικά της. Εἶναι προφανῶς πρός τό συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας νά καταστεῖ ἡ θεσμική διασύνδεση τῆς Ὀρθοδοξίας μέ τά συμφέροντα τοῦ κράτους ὅσο τό δυνατό πιό χαλαρή, ὄχι ἐπειδή ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ ἤ ἀποπειρᾶται νά ἀποσυρθεῖ συνολικά ἀπό τήν κοινωνία, ἀλλά ἐπειδή καλεῖται νά κηρύξει τό Εὐαγγέλιο στόν κόσμο καί νά ὑπηρετήσει τόν Θεό κατά πάντα, χωρίς νά ἐπηρεάζεται ἀπό τήν ἱστορική συγκυρία. Σέ κάθε περίπτωση εἶναι προφανές ὅτι σχέσεις συνεργασίας σέ ἐπίπεδο συναλληλίας, ὅπως στά βυζαντινά χρόνια, μᾶλλον δέν βρίσκουν ἐφαρμογή, καθώς εἶναι ἐμφανές καί κυρίαρχο τό σύστημα τῆς νόμῳ κρατούσας Πολιτείας.

Ἄν θέλουμε νά δοῦμε πῶς πρακτικά μεταφράζονται τά ἀνωτέρω δέν ἔχουμε παρά νά διαβάσουμε τήν πρόσφατη ἀνακοίνωση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου μέ ἀφορμή τήν πρόταση νόμου πού κατατέθηκε στό κυπριακό κοινοβούλιο, μέ θέμα ψευδοθεραπεῖες μεταστροφῆς. «Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου συνήλθε την Δευτέρα 22.5.2023 σε έκτακτη συνεδρία υπό την προεδρία του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Γεωργίου και ασχολήθηκε με την πρόταση νόμου που τροποποιεί τον περί Ποινικού Κώδικα Νόμο με την προσθήκη νέου άρθρου 233Β: «Ψευδοθεραπείες μεταστροφής…».

Η Ιερά Σύνοδος παραμένει πιστή στη διδασκαλία της Αγίας Γραφής ότι δύο φύλα «άρσεν και θήλυ εποίησεν ο Θεός». Θεωρεί επίσης ότι το φύλο σε κάθε άνθρωπο είναι δώρο δοσμένο από τον Θεό, το οποίο υπηρετεί το μυστήριο της ζωής. Το φύλο προσδιορίζεται από τη φυσιολογία του ανθρωπίνου σώματος και δεν αποτελεί στοιχείο επιλογής, αυτοπροσδιορισμού, η μεταβολής κατά βούληση.

Η Εκκλησία δεν έχει και ούτε επιθυμεί να έχει τη δυνατότητα επιβολής της θέσης της στους ανθρώπους. Ο ευαγγελικός λόγος είναι σαφής: «Όστις θέλει οπίσω μου ελθείν…». Διατηρεί ωστόσο το δικαίωμά της να εκφέρει άποψη και να συμβουλεύει τους πιστούς. Η τροποποίηση του Νόμου και η εισαγωγή του πιο πάνω άρθρου στον Ποινικό Κώδικα ισοδυναμεί με ισοπέδωση του δικαιώματος της ελεύθερης θρησκευτικής έκφρασης και των πεποιθήσεων του Κυπριακού λαού, που προστατεύονται από τα άρθρα 18 και 19 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας και την Ευρωπαική Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Με βάση

αυτά θεωρούμεν ότι:

α) παραβιάζεται και ποινικοποιείται η θρησκευτική ελευθερία του ανθρώπου, η οποία κατοχυρώνεται από το άρθρο 9 της Ευρωπαικής Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο σαφώς προβλέπει την ελεύθερη και απρόσκοπτη έκφραση των θρησκευτικών πεποιθήσεών του, «δημόσια η κατ᾽ ιδίαν, μέσω της λατρείας, της διδασκαλίας και της άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών».

β) Ποινικοποιείται η μακραίωνη παράδοση της Πατρίδας μας, η οποία θέλει τους πιστούς, οι οποίοι εμπιστεύονται ελεύθερα την ποιμαντική φροντίδα της Εκκλησίας, να καταφεύγουν σ᾽ αυτή συμβουλευτικά.

γ) Ποινικοποιείται το αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου να αποφασίζει ελεύθερα, να επιλέγει και αναζητεί, στο πλαίσιο της νομιμότητας και της θρησκευτικής ελευθερίας, στήριξη και πνευματική καθοδήγηση σε ζητήματα, τα οποία είναι άκρως προσωπικά και ευαίσθητα, για τα οποία μπορεί, στο τέλος, να αποφασίζει ο ίδιος για την αποδοχή τους η μη.

Η Πολιτεία θα πρέπει να αναγνωρίζει τα δικαιώματα όλων των πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας ανεξαιρέτως. Αυτά τα δικαιώματα τα έχουν και οι πολίτες που ασκούν την πίστη τους, η οποία εκφράζεται με τους κανόνες και τα δόγματα τα οποία διαχρονικά ισχύουν στην Ελληνορθόδοξή μας Παράδοση. Η Εκκλησία δεν μπορεί να εξαναγκάζεται στη σιωπή προς χάριν της Παγκοσμιοποίησης και της λεγόμενης Νέας Τάξης Πραγμάτων.

Το δικαίωμα του πολίτη να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του και τις επιλογές του τρόπου ζωής του τυγχάνει σεβασμού από το Σύνταγμα και τους Νόμους. Θα πρέπει, όμως, να αντικρύζεται μέσα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία αντανακλούν στο ήθος και τις αξίες της Εκκλησίας και της Κοινωνικής δομής του Κυπριακού Κράτους, που αποτελείται κατά πλειοψηφίαν από Ορθόδοξους Χριστιανούς.

Υπό το πρόσχημα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν μπορεί μια ομάδα ανθρώπων να επιβάλλει τον τρόπο ζωής της στους άλλους και ούτε το έργο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να υπηρετεί πολιτικά η άλλα συμφέροντα ψηφοθηρίας η και δημοσίας προβολής.

Η Εκκλησία είναι μητέρα όλων ανεξαιρέτως, δεν κατακρίνει ούτε και καταδικάζει. Αποτελεί καταφύγιο στο οποίο όλοι προσφεύγουμε, για να βρούμε μέσα από την αγιοπνευματική της εμπειρία και τα αγιαστικά μυστήριά της, στήριξη, έμπνευση, παρηγοριά και ενίσχυση στις υπαρξιακές αγωνίες και ψυχολογικές πιέσεις που

δεχόμαστε.

Η Εκκλησία μπορεί να συνεργαστεί άριστα με ανθρώπους που δεν έχουν καμμία θρησκευτική πίστη η μεταφυσική αναφορά και να μοιραστεί μαζί τους τον σεβασμό στην ελευθερία του ανθρώπου. «Γνώσεσθε την αλήθειαν και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς» (Ιω. 8, 32).

Κάνουμε ως εκ τούτου έκκληση στους βουλευτές μας να μην εκθεμελιώσουν ο,τι υγιές απέμεινε σ' αυτό τον τόπο. Ο πνευματικός εκφυλισμός της κοινωνίας δεν είναι το καλύτερο για ένα λαό που αγωνίζεται για την εθνική του επιβίωση.

Αν το φως της Αναστάσεως του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού μπορεί να φωτίσει την ανθρώπινη καρδιά, τότε μπορεί να μεταμορφώσει και τον όλον άνθρωπο. Η Εκκλησία πάντοτε εν αγάπη και ταπεινώσει προσεύχεται για τον άνθρωπο που αγωνίζεται και μετανοεί.»[32].

Ἡ παραπάνω ἀνακοίνωση ὑποστηρίζοντας τή δυναμική ἀλήθεια τῆς Πίστης μέ τρόπο κατ᾽ ἐξοχήν εἰρηνικό, δείχνει τόν τρόπο πού πορεύεται μιά Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στίς σχέσεις μέ τό Κράτος, καθώς ἀναδεικνύει τό γεγονός ὅτι θέλει νά πείσει κι ὄχι νά ἀντιπαρατεθεῖ. Τό κάνει δέ αὐτό ἀναγνωρίζοντας σαφῶς τό δικαίωμα τῆς Πολιτείας νά νομοθετεῖ, ἔστω καί λάθος, ἀναδεικνύοντας συνάμα τίς συνέπειες καί διεκδικῶντας τήν προστασία τῶν πιστῶν. Εἶναι ὅμως, γεγονός ὅτι σέ μιά προσπάθεια νά ἀποτινάξουν ἀπό πάνω τους τό χριστιανικό τους παρελθόν, πολλά κράτη τοῦ λεγομένου προηγμένου κόσμου φθάνουν ἀκόμη καί νά θίγουν κεκτημένα πού διευκολύνουν τήν Πίστη, προσβάλλοντας ἐνίοτε τήν Ἐκκλησία. Ἔτσι, γιά παράδειγμα, σέ δύο Πολιτεῖες τῆς Αὐστραλίας ἔχει καταργηθεῖ διά νόμου τό ἀπόρρητο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Σέ περίπτωση πού κάποιος ἐξομολογηθεῖ σέ Πνευματικό κάτι πού συνάμα ἀποτελεῖ ἀδίκημα τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα, ὁ Πνευματικός ὑποχρεοῦται νά τό ἀναφέρει στίς Ἀρχές. Σέ περίπτωση πού δέν τό πράξει καί διαπιστωθεῖ ὅτι γνώριζε, τιμωρεῖται τόσο ὁ ἴδιος, ὅσο καί ἡ ἐκκλησία του. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ διάταξη εἶναι συνέπεια τῆς συστηματικῆς ἀπόκρυψης ἐκ μέρους τῆς Παπικῆς ἐκκλησίας σωρείας ἀνηθικοτήτων μέ μοχλό πίεσης καί τήν Ἐξομολόγηση, νά ὅμως, πού τό γενικό τῆς διάταξης φέρνει σέ δύσκολη θέση καί τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Περαιτέρω σέ μία Πολιτεία τῆς Αὐστραλίας πρόσφατα νομοθετήθηκε τό δικαίωμα στήν «ἄμβλωση μετά τή γέννηση», χωρίς ὅμως, νά μπορῶ νά πῶ κάτι παραπάνω ἐπ᾽ αὐτοῦ, καθώς ἀκόμη δέν πρόλαβα νά μελετήσω τίς σχετικές διατάξεις. Αὐτό δέ παρά τήν ἰσχυρή ἀντίδραση τόσο θρησκευτικῶν ὅσο καί ἄλλων φορέων.

Ἄν καί ἐπιθυμῶ νά συντάμω τόν λόγο, στό σημεῖο αὐτό θά ἀδικοῦσα τούς Προπάτορές μας, ἰδίως τούς Ἀρχιερεῖς πού συμμετεῖχαν τόσο στίς Διαρκεῖς

Συνόδους ὅσο καί στίς Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας τῶν ἐτῶν 1977, 1978, 1981, 1982, 1983, 1987 καί 1988. Τότε, καθώς δρομολογοῦνταν νομοθετικές μεταβολές σέ πολλά πεδία, ἀναγνώσθηκαν εἰσηγήσεις, λήφθηκαν ἀποφάσεις, ἀνακοινώθηκαν Δελτία Τύπου, ἐνῶ καί τυπώθηκαν τά γνωστά φυλλάδια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Πρός τόν Λαό», τά ὁποῖα ἀναγινωσκόμενα σήμερα, μέ τήν ἐντωμεταξύ ἐμπειρία τοῦ τί συνέβη, ἀποδεικνύονται πραγματικά προφητικά. Μπορεῖ ἡ Ἐκκλησια νά «ἔχασε», μιᾶς πού δέν εἰσακούσθηκαν οἱ παρατηρήσεις Της καί προσπεράστηκε ο λόγος Της, ὅμως ἡ Ἐκκλησία δέν ἡττήθηκε μιᾶς πού ἔμεινε ἀλώβητη ὡς πρός τή διδασκαλία Της, τίς Ἀρχές Της καί τό ἦθος Της. Ἐκείνη πού ἔπαθε εἶναι ἡ ἑλληνική κοινωνία, καθώς σήμερα ἀντιμετωπίζοντας τίς συνέπειες ἐκείνων τῶν νομοθετημάτων ταλαιπωρεῖται ἀπό τό δημογραφικό πρόβλημα, τό ἔλλειμμα στό ἀσφαλιστικό σύστημα, τίς πολλαπλές κρίσεις σέ πολλούς θεσμούς μέ κορυφαῖο ἐκεῖνον τῆς οἰκογένειας καί τοῦ γάμου, ἀλλά καί ἀπό τά συνεπακόλουθά τους σέ ψυχιατρικό καί ψυχολογικό ἐπίπεδο.

Ἡ ἐνασχόλησή μου μέ τήν ἱστορία τοῦ δικαιου μέ βοήθησε νά καταλάβω πόσο σημαντικη ἀλλαγή στή νομική καί κοινωνική σύσταση τῆς αὐτοκρατορικῆς κοινωνίας, ἀποτέλεσε ἡ ἀποδοχή τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς θρησκείας πού τῆς ἐπιτρεπόταν νά ὑπάρξει, πολλῷ δέ μᾶλλον ἀργότερα νά καταστεῖ κυρίαρχη. Δέν εἶναι δυνατό νά δοθεῖ ἕνας γενικός χαρακτηρισμός τῆς σχέσης Ἐκκλησίας καί κράτους κατά τήν περίοδο τῆς χριστιανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ συμμαχία ἔδωσε καλούς καί κακούς καρπούς. Κανείς, ὡστόσο, δέν θά ἔπρεπε νά ἀμφιβάλλει γιά τήν τεράστια βελτίωση τῆς Δυτικῆς ἀντίληψης περί τοῦ κοινοῦ καλοῦ πού ἐγκαινιάστηκε – καί τό ὁποῖο ἀργά καί σταθερά ἀναπτύχθηκε – μέ τήν εἰσαγωγή τῆς χριστιανικῆς συνείδησης στήν κοινωνική ζωή τοῦ κόσμου τῆς ὕστερης ἀρχαιότητας. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, ἡ συνεργασία αὐτή, γιά χάρη τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ἐνσωματώθηκε στήν Ὀρθόδοξη παράδοση καί εἶναι αὐτή στήν ὁποία προσβλέπει καί τήν ὁποία διεκδικεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στίς σχέσεις Της μέ τήν Πολιτεία. Μέ μιά παρατήρηση. Νόμος εἶναι τό ἐλάχιστο ἠθικό minimum πού ἀπαιτεῖ μιά κοινωνία ἀπό τά μέλη της. Ἀντίθετα ἡ Ἐκκλησία κάνοντας λόγο γιά Ἁγιότητα διεκδικεῖ τό maximum. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς κινούμαστε σέ ἀντιθετες κατευθύνσεις, ἡ ἀλήθεια ὅμως, εἶναι πώς συμπορευόμαστε μέ κοινό στόχο τήν κοινωνική εἰρήνη, τήν ἐξάλειψη τῶν ἀδικιῶν, τήν βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν πολιτῶν κλπ. Δίχως τή γλῶσσα τοῦ κοινοῦ καλοῦ στό κέντρο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, μέ συνεργασία Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, ὁ δημοκρατικός πλουραλισμός πολύ εὔκολα ἐκφυλίζεται σέ ἕνα εἶδος καθαροῦ ἀτομικισμοῦ, ἐνῶ ὁδηγεῖ στήν ἀπολυτοποίηση τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς καί σέ ἕνα, ἀπό πνευματική ἄποψη, διαβρωτικό καταναλωτισμό. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ δημοκρατία γιά νά ἐπιβιώσει καί νά καρποφορήσει ἔχει ἀνάγκη τήν ἠθική καί πιό συγκεκριμένα τή χριστιανική

ἠθική.

Καί πάλι ἐπιτρέψτε μου ἐνῶ πρέπει νά ὁλοκληρώσω καθώς σᾶς ἔχω κουράσει, νά πῶ κάτι ἀκόμη. Μπορεῖ τόσην ὥρα νά ἔχει δημιουργηθεῖ ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι κάτι τό ἰδανικό, χωρίς προβλήματα καί ἐσωστρέφεια. Οἱ περισσότεροι γνωρίζετε τά προβλήματα πού ταλαιπωροῦν τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στό σύνολό Της καί μάλιστα τελευταία ἔθεσαν σέ κίνδυνο τήν ἑνότητά Της. Πρόσφατα ἡ πανδημία ἀνέδειξε καί τό ἔλλειμμα κατήχησης πού ἔχει ὁ λαός μας, γιά τό ὁποῖο εὐθυνόμαστε ἐμεῖς οἱ Ἐπίσκοποι. Γιά νά γίνει κατανοητό αὐτό ἐπιτρέψτε μου νά ἀντιγράψω ἀδελφό Κληρικό, ὁ ὁποῖος θέλοντας νά περιγράψει τά ποιμαντικά μας προβλήματα εἶπε προσφυῶς: «Δεν είναι καθόλου σπάνιο το φαινόμενο, ένας ομολογιακά ορθόδοξος να αντιμετωπίζει τις ενοχές του στο πρότυπο του ρωμαιοκαθολικού Μεσαίωνα, να προωθή την ατομικότητά του προτεσταντικά, να χειρίζεται τις επιθυμίες του βουδιστικά, να φανατίζεται ισλαμικά, να αισθάνεται περιούσιος κατά εβραϊκό τρόπο, να οργανώνεται ως οπαδός γύρω από ένα κληρικό όπως γύρω από έναν γκουρού κ.ο.κ.»[33]. Προσπαθοῦμε ὅλοι νά βελτιώσουμε τήν κατάσταση ὄχι μόνο διδάσκοντας, ἀλλά κυρίως ἐμπνέοντας Ὀρθόδοξο ἦθος, ἀγωνιζόμενοι χωρίς ἀγωνία μέ τρόπο εἰρηνικό καί προσευχητικό.

Ἐκεῖ ὅμως, πού πρέπει νά σταθοῦμε, ἴσως καί ἐπικριτικά, ἀλλά καί μέ αὐτομεμψία, εἶναι οἱ διορθόδοξες καί διαχριστιανικές σχέσεις, ὅπου σέ πολλά σημεῖα ἔχει προδοθεῖ τό ἦθος τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀγάπης, λόγω ἱστορικῶν συγκυριῶν, ἀλλά καί γιατί ἐπιτρέψαμε στόν ἀνθρώπινο παράγοντα νά ἐκβάλει τόν Θεῖο. Καί βέβαια, ἡ Ἀλήθεια τῆς Πίστης εἶναι ἀδιαπραγμάτευτη. Ὅμως, πῶς καλοῦμε σέ αὐτήν τήν Ἀλήθεια; Μέ τόν τρόπο τοῦ ὑποτακτικοῦ ἤ μέ τόν τρόπο τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου; Ἐπιτρέψτε μου νά δανεισθῶ ἀπόσπασμα ἀπό κείμενο ἄλλου ἀδελφοῦ Κληρικοῦ: «Ας μη κρυβόμαστε. Η αρρώστια και ο καταθρυμματισμός του πεπτωκότος ανθρώπου δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με μαλακτικά ουμανιστικά επιθέματα. Είναι ανόητο να προσπαθείς να θεραπεύσεις ένα καρκινοπαθή δίνοντας του ασπιρίνη. Θα το επαναλάβουμε: Το πρόβλημα του ανθρώπου είναι πρόβλημα αληθείας. Το θέμα είναι: πως λύνεται αυτό το πρόβλημα; Ποίος είναι ο σωστός ποιμαντικός τρόπος μαρτυρίας της Μιας αλήθειας; Μήπως κραδαίνοντας μαύρες σημαίες με το σύνθημα «ορθοδοξία ή θάνατος!» ή μήπως σηκώνοντας πλακάτ με το του Ιωσήφ Βρυεννίου «Ουκ αρνησόμεθά σε, φίλη Ορθοδοξία!»; Σίγουρα η ποιμαντική μαρτυρία της Μιας Αληθείας απαιτεί όχι μόνο την ακεραιότητα των περιστερών αλλά και την φρονιμάδα των όφεων. Λαμπρό παράδειγμα ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο οποίος σαφώς υπερέβη κατά πολύ την φρονιμάδα των όφεων, όταν κατάφερνε ακόμη και αξιωματούχους Τούρκους να προσφέρουν χρήματα για την ίδρυση χριστιανικών σχολείων! Ας θαυμάσουμε την υπέρβαση της πολυπολιτισμικότητας

σε όλο της το μεγαλείο! (...) Ποτέ δεν πρέπει να ξεχνάμε τα λόγια του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, ο οποίος καταδικάζοντας την ποδοσφαιροποίηση του κηρύγματος της Μιας Αληθείας, λέγει: «Ου γάρ νικήσαι ζητούμεν, αλλά προσλαβείν αδελφούς, ων τω χωρισμώ σπαρασσόμεθα». Σκοπός μας δεν είναι να φωνάζουμε «γκολ» ή «τους φάγαμε». Σκοπός μας είναι να φέρουμε τα εκτός της μάνδρας πρόβατα μέσα στην Εκκλησία. Οριοθέτηση και μαρτυρία της πίστεως ποτέ δεν σημαίνει μισαλλοδοξία. «Αν γαρ μισήσης, πως επιστρέψεις ραδίως τον πλανώμενον;» ρωτάει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Και κάπου αλλού τονίζει: «Ουκ αυθεντίας δει τω διδασκάλω μόνον αλλά και προσηνείας πολλής». Και προσήνεια σημαίνει κατά τον Χρυσορρήμονα Ιωάννη ότι ο ποιμήν διδάσκει ακόμη και «τους αντιδιατιθεμένους εν ανεξικακία και πραΰτητι». (...)»[34].

Χαρακτηριστικό συνδυασμό ὁριοθέτησης καί μαρτυρίας τῆς Πίστης καί συνάμα εἰρηνικῆς πρόσκλησης νά τήν ἐγκολπωθοῦν καί οἱ ἄλλοι ἀποτελεῖ ἕνα σημεῖο τῆς προσφώνησης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίου πρός ὅμιλο ἐπισκεπτῶν του ἀπό τήν Αὐστρία, μεταξύ τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνονταν καί Καθολικοί καί Προτεστάντες. Εἶπε ὁ Παναγιώτατος: «Δοξάζουμε τον Τριαδικό Θεό για τις πολλές ευλογίες του, για τους διαλόγους μας, για τις οικουμενικές συναντήσεις, για τις κοινές μας ελπίδες. Βιώνουμε και γνωρίζουμε ότι η οικουμενική μας πορεία δεν είναι αναζήτηση της αλήθειας, αλλά συνάντηση μέσα στην αλήθεια που είναι ο Σωτήρας μας Ιησούς Χριστός»[35]. Πόσο πιό εἰρηνικός τρόπος νά ὁμολογήσεις ὅτι ἔχεις τήν ἀλήθεια καί περιμένεις τόν ἄλλον νά τήν ἀποδεχθεῖ ὅπως τοῦ τήν προσφέρεις. Αὐτός ἐξάλλου ἦταν καί ὁ λόγος πού πάντα ἡ Ὀρθοδοξία διαλεγόταν. Ὄχι μόνον γιατί εἴμαστε «ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος»[36], ἀλλά καί γιατί γιά νά ἔχει αὐτό ἀποτέλεσματα φιλάδελφα κάι σωτήρια, πρέπει νά γίνεται «μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν.»[37].

Συμπερασματικά, ὁ τρόπος πού πάντοτε ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πορευόταν ἦταν ἐν ἀληθεία, ἐν πραΰτητι καί σοφίᾳ. Ἔτσι εἶναι «καταδικασμένη» νά συνεχίσει, χωρίς ἄναρθρες κραυγές καί κορῶνες, χωρίς φανατισμό καί ἰδεοληψία. Χωρίς τό εἰρηνικό καί εἰρηνοποιό Της ἦθος ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ὑποστηρίξει τήν δυναμική ἀλήθεια τῆς Πίστης, οὔτε νά κερδίσει ψυχές κατά Χριστόν. Γι᾽ αὐτό καί τό εἰρηνικό εἶναι τό στοιχεῖο πού μέ κάθε τρόπο πρέπει νά χαρακτηρίζει τήν ἐπί γῆς πορεία τῆς Ἐκκλησίας μας καί τόν ἀγῶνα Της ὑπέρ τῆς Ἀληθείας. Γι᾽ αὐτό καί αὐτό τό εἰρηνικό στοιχεῖο τό ἔχει ἐντάξει καί στό λειτουργικό Της τυπικό καί τό εὔχεται καί τό προσεύχεται σέ κάθε Της Ἀκολουθία. Εἶναι ἡ φράση πού μέ συντρίβει περισσότερο στή Θεία Λειτουργία καί παλεύω κάθε φορά πού τήν λέω νά τήν ἐννοῶ καί νά τήν προσεύχομαι μέ ὅλη τή δύναμη τῆς ψυχῆς μου. Εἰρήνη πᾶσι. Σᾶς παρακαλῶ νά μοῦ τήν ἀνταποδίδετε περισσότερο δυναμικά καί ἀγαπητικά

κάθε φορά πού μοῦ ἀπαντᾶτε «καί τῷ πνεύματί σου». Ἀμήν. Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους.

[1] Ἰεζεκιήλ γ΄,15.
[2] Κατά Ἰωάννην ιη΄,36.
[3] Κατά Ἰωάννην ιζ΄,15.
[4] Κατά Ἰωάννην ιζ΄,16.
[5] Τό Μέγα Γεροντικό, Θεματική Συλλογή, Κείμενο – Μετάφραση – Σχόλια, Γυν. Ἱερόν Ἡσυχα-στήριον «Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου», Πανόραμα Θεσσαλονίκης 20142.
[6] Ἀναλυτικό σχόλιο γιά τόν διάλογο αὐτό βλ. Μητροπολίτου Λαρίσης καί Τυρνάβου Ἱερωνύ-μου, Καινοδιαθηκικά, Κηρύγματα στά Εὐαγγελικά καί Ἀποστολικά Ἁγιογραφικά Ἀναγνώσματα, Ἐκδ. Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2023, σ. 105-108.
[7] Κατά Ἰωάννην δ΄,27.
[8] Κατά Ἰωάννην ιη΄,4-8.
[9] Κατά Ἰωάννην ιη΄,19-23.
[10] Κατά Ἰωάννην ιη΄,33-38.
[11] Κατά Λουκᾶν κγ΄,34.
[12] Κατά Ἰωάννην ιθ΄,30.
[13] Κατά Ἰωάννην κ΄, 19.
[14] Πράξεων ιστ΄,16.
[15] Πράξεων ιστ΄,16.
[16] Πράξεων ιστ΄, 22-24.
[17] Πράξεων ιστ΄, 25.
[18] Ἀναλυτικό σχόλιο γιά τό περιστατικό αὐτό βλ. Μητροπολίτου Λαρίσης καί Τυρνάβου Ἱερω-νύμου, Καινοδιαθηκικά, Κηρύγματα στά Εὐαγγελικά καί Ἀποστολικά Ἁγιογραφικά Ἀναγνώσμα-τα, Ἐκδ. Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2023, σ. 319-322.
[19] Πρός Ἑβραίους ια᾽,32.
[20] Κατά Ἰωάννην ιη᾽,36.
[21] Κατά Ἰωάννην ιδ΄,27.
[22] Κατά Ἰωάννην γ΄,17.
[23] Κατά Ματθαῖον στ΄,10.
[24] Α΄ Ἐπιστολή Ἰωάννου ε᾽,19.
[25] Πρός Ρωμαίους η΄,28.
[26] Εὐάγγελος Βενιζέλου, Οἱ Σχέσεις Κράτους καί Ἐκκλησίας ὡς σχέσεις συνταγματικά ρυθμι-σμένες, Ἐκδ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσσαλονίκη Δεκέμβριος 2000.
[27] Ψαλμός ρμε΄,3.
[28] Πρός Ἑβραίους ιγ΄,14.

[29] Πράξεων ε΄,29.
[30] For the life of the World, toward a social ethos of the Orthodox Church, Ed. David Bentley Hart and John Chryssavgis, Holy Cross Orthodox Press, Brookline 2020.
[31] https://orthodoxia.info/news/oikoymenikos-patriarchis-ypirxe-p/
[32] https://orthodoxia.info/news/ekklisia-kyproy-to-fylo-apotelei/
[33] π. Βασιλείου Θερμού, «Ιδιωτικές Θεολογίες και η Καθολικότητα της Αλήθειας», εν Αγάπη και Μαρτυρία, Αφιέρωμα στον Ηλία Βουλγαράκη, Ακρίτας 2001, σ. 270.
[34] Αρχιμ. Βαρνάβα Λαμπρόπουλου, «Η Μαρτυρία της μιας αλήθειαςσε μία πολυπολιτισμική κοινωνία», https://www.imsyrou.gr/index.php/orthodoksa-keimena/3394-2010-08-28-08-57-00
[35] https://orthodoxia.info/news/o-oikoymenikos-patriarchis-dechthike-om/
[36] Α΄ Πέτρου β΄,15.
[37] Α΄ Πέτρου β΄,15-16.

Διαβάστε ακόμη: Ο Λαρίσης Ιερώνυμος εφ’ όλης της ύλης για την Εκκλησία και τις εκλογές

Φωτογραφίες Χρήστος Μπόνης